

VVIRTEMBERGENSIS 28

DVCA TVS.

Wirtēbergēsis ducatus nomē sibi ab antiqua prope Stutgardia arce VVar
ta vēdicat in eius ferē meditullio sita, in edito colle, haud ita procul ab
Eslingēsi vrbe Imperiali. Verūm Aegidius Tschudus ab Intueris po-
pulis, quos hīc aliquādo habitasse refert, verisimili cōiectura nomē hoc
deducit. Beatus Rhenanus Vithūgos ait hāc olim loca tenuisse, lib. i. Rerū Germani-
carum. Nam (inquit) Vithungi Alemannorum pars, quos possibile est VVirtem-
bergenſi ditioni nomen dedisse, ab illis profectos, qui Trebellio Pollioni Virtingi
dicuntur, Italiae minantes miserē Rhetias deaſtabant. Et mox addit: Sub Valentia-
no tertio Vithungos rursus in Rhetiam secundam, quae Vindelica prius dicta fuit,
& in Noricum incurſaſſe conſtat. Quod coniecturae huic fidem fecit fuiſſe eos popu-
los VVirtembergenſes, eſt id, quod Rhetios ad Meridiem, Noricos autem ad Ortum
ferē vicinos ipſi habeant. Verūm fieri potuit quod omnes hī eadem loca tenerint.
Intueri enim vox VVirtembergo haud diſſimilis eſt, ac poſſibile eſt VVirtinſis Nir-
tingenſis oppidi incolas fuiſſe. Vithingos autem VVendingenſes fuiſſe eadem nomi-
nis alluſio teſtari poteſt. Tectofages quoque huius regionis partē olim tenuiſſe aiunt.
eam gentē arbitratur Rhenanus Nicri ripam accoluiſſe, quo loco vetuſta adhuc arx
viſitur, quae Teckenſibus poſtea Ducibus nomē dedit. Teck enim vulgo appellatur,
quae prima Teckofagum eſt ſyllaba. Hae autem regio cum olim multas priuatas di-
tiones & Comitatus haberet, utpote Comitatus: Calroenſem, Tubingenſem, Vracē-
ſem, Zabergoienſem, Kriechgoienſem, Helfenſteinſem, Zollerenſē, Achellenſem,
Nifenſem, Herrenbergenſem, Gruningenſem, Veringenſē, Aſpergēſem, quorū ferē
omniū ſucceſſio per mortem deleta eſt, quaedam vendite, aut belli iure aliō tranſlate,
tandem eō ventum eſt, ut tot Dominia in vnum Comitatum VVirtembergenſem con-
fluxerint, cum quibusdam ciuitatibus, quas poſt additionem Sueuici Ducatus, comi-
tes ſibi uſurparunt. Fuere in hac etiam regione Ducatus Teckenſis, VVſelingenſis, &
Schiltachenſis, quibus locis ſui peculiareſ principes praefuere. VVirtembergenſis au-
tē Comitatus in Ducatus ſtigiū euectus eſt. Cum anno 1495. Maximilianus Rex con-
uentū Germaniae in VVormatiēſi vrbe celebraret, in quo Eberhardū Comitē VVir-
tembergenſem ſolenni pompa Ducem creauit, tituloque Ducali auctis inſignibus in
Wirttemberg & Teck propria manu inſigniuit. Complectitur etiamnum multos Co-
mitatus hae regio, VViſenſteinſem, Helfenſteinſem, Boltringenſem ac cōplu-
res alios, nobilium penē infinitas ſedes. Diuiditur autem in pagos, valles, ſeu gouvas,
utpote: Zabergouiam, Kriechgouiam, Albam, Albuchum, Hertveldum, vallem Ko-
cheranam, Brentianam, Filtzianam, Nagoltanam, Rembſianam, &c. Regionis aer ſalu-
berrimus eſt. Ipſe autē Ducatus veluti circularem habet ſitum, complectiturque ci-
uitates & oppida plurima, multa munitiſſima caſtra in editioribus montibus ac col-
libus ſita, monaſteria, villas, & vicos pene infinitos, praeter ciuitates Imperiales Eſlin-
gam, VVilam, Reutlingam, Giengenam. Praeſtantiores autem Ducatus huius ciuita-
tes ſunt Stutgardia & Tubinga: quarum hae ad Nicrum ſita, vbi anno Chriſti 1477
ad inſtantiam Comitis Eberhardi de Wirttemberg, & Montis belgardi, authoritate
Romani pontificis, vniuerſitas ſtudij generalis eſt erecta. illa quoque haud procul à
Neccharo poſita Ducum ſedes eſt. Habent enim intra huius oppidi mœnia elegans
ac Regium penē caſtrum, ſed in plano ſitum. Ager verò per circuitum ciuitatis ferti-
liſſimus eſt, conſitus infinitis vineis, & vinum illius loci ſatis generoſum ac celebre per
totam Sueuiam. Reliqua oppida quoque amœna ſatis, ac pleraque arcibus & caſtris mu-

WIR
TENBER-
GENSIS DV-
CATVS
Auctore
Georgio Gad-
nero

Hie stoff die
Churfürstliche
Pfalz heran

PA
N
T
S
R
H
E
N
I
C
O
N
F
I
N
I
A

OCCIDENS

MEDI

OCCIDENS
ORIENS

SEPTENTRIO
MEDI

nitissimis ornata sunt Vracum ad Amerum flu. Nirtingum, Kirchenga, Heilbrona.
 Lauffena, pinigkheim, Aschpergus arx, Griénga, Martpachá, Canstadium, V Vaib-
 linga, Schorndorfium, Goppingium, Fiefen Abudiacum olim, Heidenheimium,
 V Viltpergium patria diligentissimi Cosmographi Danielis Cellarij ad Nagolta flu.
 Herrenbergum, Rotenpurgum, Hechingum Iudæorum asylum, Balingum, ac com-
 plura alia, quorum nomina ac situm tabula hæc inspiciendi dabit Ora hæc fertilissima,
 ita vt cum optima Germaniæ parte certare queat, ac primas etiam obtinere frumen-
 ti, leguminum, fructuum nusquam vberior messis, vini inges vindemia Nicer etiam
 flu. vbi que vitifer est, vnde vinum accolæ Niceranum vocant. Pisculenti fluuij sunt,
 inter quos facile primas tenet Brentius amnis, qui nūquam, etiam gelidissima hyeme
 congelatur Ferinarum vberima venatio, qua tamen vulgo interdictum est, princi-
 pibus ac nobilibus id iuris sibi vendicantibus. Sunt tamen loca quædam paulo rigi-
 diora atque asperiora, vt pote quæ à glebæ duritie Hartfeldia dicitur, vbi aquæ etiam
 penuria laboratur. Alba ob agros Saxis ac lapidibus confitos, nimium aspera est. Mar-
 tiani etiam nemoris pars sementem non nisi exulta prius gleba fouet. Nicer amnis
 mediam oram percurrit, & multis fluminibus acceptis, quorum præcipua sunt, Na-
 golta, Entius, Remisus, Kocherus, Jagusta, Filtzius, in Rhenum properantes: Bren-
 tius verò Danubio miscetur. Huius Ducatus montes sunt Alpes, qui ab albedine sic
 dicti creduntur, albisenim silicibus ac lapillis longè prospiciuntur, ac sepius noua si-
 bi vocabula inueniunt, vt pote: Schera, Albuchus, Hanecampus, Hertfeldius, Hercy-
 nia, ac Martiani sylua regionem pluribus locis interrumpunt, suisq; nominibus dif-
 cernuntur, vt Albuchius locus, Stubéthal sylua, Nigra sylua, vulgò *der Schwarzwalt/
 Odenwalt* sylua, &c. Minæras quoq; argenti hic Ducatus habet, haud procul à V Vildt-
 bergo: ac dicitur Puelachium oppidum totum ferè ærifodinis superstructum. Ferri
 in Brentiana valle diuites minæras, vbi etiam officinæ ferrariæ. Brentio amni vicinæ
 sunt *Merckelstetten* / quo loco ferrei fornaces conficiuntur, atque inde in multas di-
 strahuntur regiones. Cupri etiam rubei iuxta Dornheimium minæras sunt. Verùm
 illud quoque memoratu dignum, colligi iuxta Puechlachensem argenti fodinam la-
 pillos quosdam elegantibus ac varijs coloribus, vt plurimum tamen blauio distin-
 ctos: vt videatur etiam Natura molita esse eodem loco gemmas producere. Vitrea-
 riæ etiam officinæ sunt non procul à Murhartensi cænobio remotæ. Thermarū præ-
 terea hoc tractu satis magnus est numerus. Ferinæ Thermae. vulgò *Wilsbäd*: eas ve-
 nator aprum persequens reperisse fertur. Cellenses etiam, ac fontium acidorum in
Geppingen / prope Buelachiam, vulgo *Donawerbat*. prope Tubingam, vul-
 go *Steinacherbat* / iuxta Villingam, ac alijs pluribus locis. Termina-
 tur autem à Septentrione Palatinatu inferiore, ab Ortu
 Norico & Vnidelicia, à Meridie Rhetia, ab
 Occasu Batensi prouincia.

